

TÉMA 6: ANALÝZA FISKÁLNÍ POLITIKY, FISKÁLNÍ PRAVIDLA A MODELOVÁNÍ DLOUHODOBÉ UDRŽITELNOSTI

Cílem tématu je představit hlavní nástroje pro analýzu fiskální politiky. Dále objasnit podstatu a účel modelování dlouhodobé udržitelnosti a na závěr představit podobu evropských a domácích fiskálních pravidel

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OSNOVA TÉMATU

- Analýza fiskální politiky s využitím dekompozice salda hospodaření sektoru veřejných institucí
- Očišťování produktu a salda
- Evropský fiskální rámec
- Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti

I. ANALÝZA FISKÁLNÍ POLITIKY S VYUŽITÍM STRUKTURÁLNÍHO SALDA

- Pro analýzu fiskální politiky se standardně používá sledování změny strukturálního salda.
- Celkové saldo = cyklická složka + cyklicky očištěná složka.
- Pro odhad cyklické složky nutné znát produkční mezeru a citlivost příjmových a výdajových položek na produkční mezeru.
- Produkční mezera = rozdíl mezi skutečným a potenciálním produktem, udává se v %.

ODHAD POTENCIÁLNÍHO PRODUKTU I – HP FILTR

- Autoři: Robert J. Hodrick, Edward C. Prescott
- HP filtr je využíván k vyhlazení reálného HDP
- model pracuje pouze s časovou řadou skutečného HDP ve stálých cenách

$$\text{Min} \left\{ \sum_{t=1}^T (\ln Y_t - \ln Y_t^*)^2 + \lambda \sum_{t=2}^{T-1} [(\ln Y_{t+1}^* - \ln Y_t^*) - (\ln Y_t^* - \ln Y_{t-1}^*)] \right\}$$

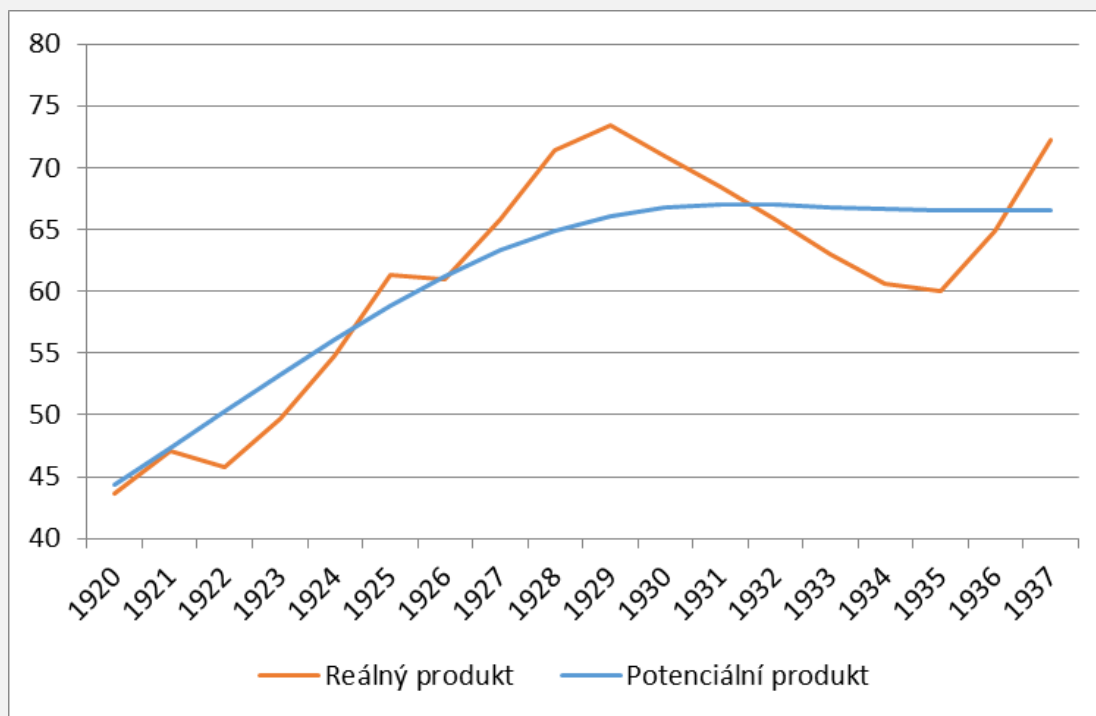
Zdroj: autor

- kde
- Y = skutečný produkt
- Y^* = potenciální produkt
- λ = parametr určující hladkost trendového vyhlazení (doporučené hodnoty: $\lambda = 100$ pro časovou řadu s ročními údaji, $\lambda = 1600$ v případě čtvrtletních dat a $\lambda = 14400$, pokud jsou k dispozici údaje s měsíční periodicitou. Pokud je $\lambda = 0$, bude se potenciální produkt rovnat produktu skutečnému. Naopak jak se bude λ blížit k nekonečnu, bude se trend napřimovat.)

ODHAD POTENCIÁLNÍHO PRODUKTU I – HP FILTR

- Výhody:
 - nenáročnost na vstupní data
- Nevýhody:
 - existence parametru λ ve funkčním předpisu
 - pokud první a poslední hodnota v časové řadě nezachycuje stejnou fázi hospodářského cyklu, mohou být výsledné hodnoty potenciálního produktu “taženy” směrem dolů (v případě recese) nebo naopak nahoru (v případě, kdy ekonomika roste)
 - metoda je nevěrohodná, pokud bude v ekonomice docházet k výrazným strukturálním změnám

PŘÍKLAD ODHADU POTENCIÁLNÍHO PRODUKTU S VYUŽITÍM HP FILTRU (1920- 1937)

Zdroj: Mitchell, B. R., *European Historical Statistics 1750 – 1975*, London 1981, vlastní výpočty.

Pozn: meziroční růsty 1936 – 8,2 %, 1937 – 11,2 %.

ODHAD POTENCIÁLNÍHO PRODUKTU II – PRODUKČNÍ FUNKCE

- Metoda produkční funkce (dvoufaktorová Cobb-Douglasova)

$$Y_t = A_t \cdot L_t^{\alpha_t} \cdot K_t^{1-\alpha_t}$$

- Y = reálný HDP *Zdroj: autor*
- L = práce
- K = zásoba fixního kapitálu
- A = souhrnná produktivita faktorů – technický pokrok
- α = podíl práce na produktu; resp. podíl náhrad zaměstnanců na HDP
- Souhrnná produktivita faktorů A se zjistí jako reziduum a vyhledá v čase. Tím se získá trend souhrnné produktivity faktorů A^* , který se zpětně dosadí do produkční funkce:

ODHAD POTENCIÁLNÍHO PRODUKTU II – PRODUKČNÍ FUNKCE

$$Y_t^* = A_t^* \cdot L_t^{*\alpha_t} \cdot K_t^{*1-\alpha_t}$$

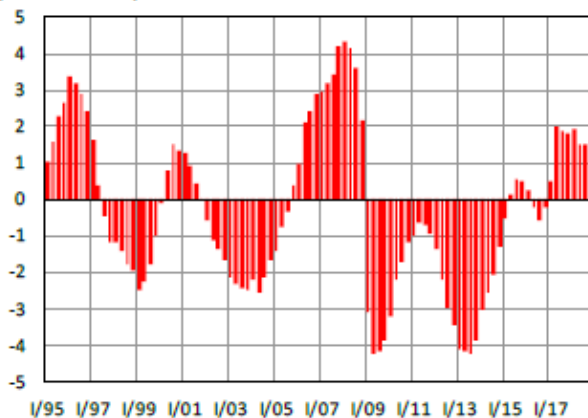
Zdroj: autor

- Y_t^* = potenciální produkt
 - L_t^* = plná (potenciální) zaměstnanost
 - K_t^* = zásoba kapitálu
 - A_t^* = trend souhrnné produktivity faktorů
-
- Nevýhody
 - větší náročnost na vstupní data než u HP filtru
 - odhad je založen na položkách (přirozená míra zaměstnanosti), které jsou také jen odhady
 - Výhody
 - vyšší spolehlivost
 - výpočet potenciálního produktu je sofistikovanější (vychází z toho, co je v ekonomice právě k dispozici – agregátní nabídky)

PŘÍKLAD VYUŽITÍ ODHADU POMOCÍ PRODUKČNÍ FUNKCE (MF MAKROPREDIKCE – DUBEN 2019)

Graf 2.1.1: Produkční mezera

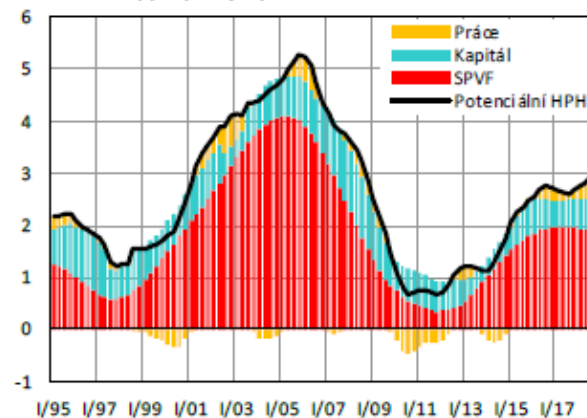
v % potenciálního produktu

Zdroj: ČSÚ. Výpočty MF ČR.

Graf 2.1.2: Potenciální produkt

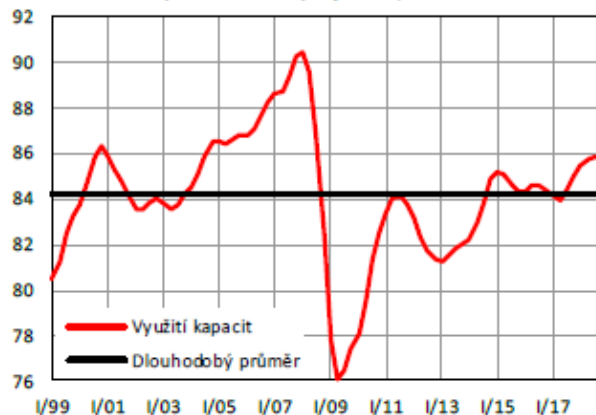
meziroční růst v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ. Výpočty MF ČR.

Graf 2.1.3: Využití výrobních kapacit v průmyslu

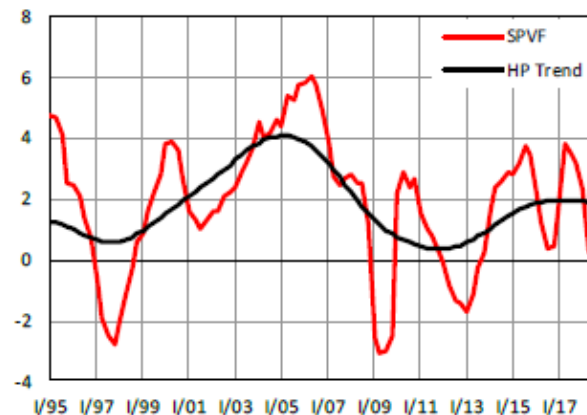
vyhlazeno Hodrickovým-Prescottovým filtrem, v %

Zdroj: ČSÚ.

Graf 2.1.4: Souhrnná produktivita výrobních faktorů

meziroční růst v %

Zdroj: ČSÚ. Výpočty MF ČR.

ZDROJOVÁ DATA

Tabulka 1: Úpravy časových řad a jejich zdroje

Časová řada	Provedené úpravy	Zdroj dat
Fixní aktiva	korekce o vykázané ztráty z povodní v letech 1997 a 2002	RNÚ (ČSÚ)
Hrubá přidaná hodnota	-	ČNÚ (ČSÚ)
Hrubý provozní přebytek	-	RNÚ (ČSÚ)
Hrubý smíšený důchod	-	RNÚ (ČSÚ)
Náhrady zaměstnancům	-	RNÚ (ČSÚ)
Nezaměstnanost	sezónní očištění, filtrace, odstranění nekonzistencí (vliv SLDB 2001 a 2011, změna struktury dotazníku v roce 2002)	VŠPS (ČSÚ)
Populace ve věku 15-64 let	odstranění nekonzistencí (vliv SLDB 2001 a 2011)	VŠPS (ČSÚ)
Spotřeba kapitálu	-	ČNÚ (ČSÚ)
Tvorba hrubého fixního kapitálu	-	ČNÚ (ČSÚ)
Obvykle odpracované hodiny	filtrace, odstranění nekonzistence (zahnutí přestávky na oběd do pracovní doby před rokem 2001)	VŠPS (Eurostat)
Skutečně odpracované hodiny	očištění o rozdílný počet pracovních dnů, filtrace, odstranění nekonzistence (zahnutí přestávky na oběd do pracovní doby před rokem 2001)	VŠPS (Eurostat)
Využití výrobních kapacit ve zpracovatelském průmyslu	převedení dat vykazovaných vždy v 1. měsíci čtvrtletí na čtvrtletní průměr, filtrace vzhledem ke zbytkové sezónnosti v některých úsecích řady	Konjunkturální ukazatele (ČSÚ)
Zaměstnanost	sezónní očištění, filtrace, odstranění nekonzistencí (vliv SLDB 2001 a 2011, změna struktury dotazníku v roce 2002)	VŠPS (ČSÚ)

Pozn.: ČNÚ – Čtvrtletní národní účty; ČSÚ – Český statistický úřad, RNÚ – Roční národní účty; SLDB – Sčítání lidu, domů a bytů; VŠPS – Výběrové šetření pracovních sil.

Zdroj: MF ČR.

VÝPOČET CYKLICKY OČIŠTĚNÉHO (STRUKTURÁLNÍHO) SALDA

- 1 – Identifikace příjmových a výdajových položek veřejných rozpočtů, které jsou citlivé na cyklický vývoj HDP.V ČR se jedná o:
 - daň z příjmu právnických osob,
 - daň z příjmů fyzických osob,
 - pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění,
 - DPH,
 - spotřební daně.
- 2 – Odhad potenciálního produktu a produkční mezery.

VÝPOČET CYKLICKY OČIŠTĚNÉHO (STRUKTURÁLNÍ) SALDA

- 3 - Odhad cyklicky očištěných příjmů veřejných rozpočtů.

$$R_t^* = R_t \cdot (Y_t^*/Y_t)^\varepsilon$$

Zdroj: autor

- R_t je výše dané kategorie příjmů v roce t , ε je citlivost daných příjmů na velikost produkční mezery (DPH a spotřební daně = 1, DPPO = 1,78, DPFO = 1,65, pojistné 0,86).
- 3 –Vypočtení cyklicky očištěného salda, které se získá tak, že se od skutečného salda odečte cyklická složka příjmů a výdajů.

PŘÍKLAD PRO ČR

Název ukazatele	Jednotka	2018	2019	2020	2021
Produkční mezera	<i>mld. Kč</i>	88,2	110,1	106,1	99,6
	<i>% pot. HPH</i>	2,08	2,52	2,36	2,16
Vládní instituce (S.13) - skutečné příjmy					
Daň z přidané hodnoty	<i>mld. Kč</i>	414	438	458	478
Spotřební daně (bez OZE!)	<i>mld. Kč</i>	163	164	165	167
Daň z příjmů právnických osob	<i>mld. Kč</i>	176	182	185	188
Daň z příjmů fyzických osob	<i>mld. Kč</i>	229	244	258	273
Příspěvky na sociální zabezpečení	<i>mld. Kč</i>	818	869	917	966
platby zdravot. pojištění za st	<i>mld. Kč</i>	69	72	76	79
Celkem bez státních pojištěnců		1 730	1 825	1 907	1 992
Očištění		2018	2019	2020	2021
	<i>Citlivost</i>	Podíl Y*/Y	Podíl Y*/Y	Podíl Y*/Y	Podíl Y*/Y
		0,9797	0,9754	0,9769	0,9788
Daň z přidané hodnoty	<i>1</i>	406	427	448	467
Spotřební daně (bez OZE!)	<i>1</i>	159	160	162	163
Daň z příjmů právnických osob	<i>1,78</i>	170	174	177	181
Daň z příjmů fyzických osob	<i>1,65</i>	221	235	248	263
Příspěvky na sociální zabezpečení	<i>0,86</i>	736	780	824	870
Celkem		1692	1776	1859	1945
cyklické saldo v mld. Kč		39	49	48	46
cyklické saldo v % HDP		0,73	0,88	0,83	0,76
HDP		5 320	5 596	5 840	6 094

Zdroj: autor

DALŠÍ DEKOMPOZICE DEFICITU

Strukturální saldo = cyklicky očištěné saldo – jednorázové a jiné přechodní operace

Fiskální úsilí = meziroční změny strukturálního salda

Tabulka 1.3.1: Saldo a dluh

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		<i>Predikce</i>									
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-4,2	-2,7	-3,9	-1,2	-2,1	-0,6	0,7	1,6	0,9	0,3
	mld. Kč	-166	-110	-160	-51	-91	-28	34	79	47	18
Cyklická složka salda	% HDP	-0,7	-0,3	-0,9	-1,5	-0,8	0,1	-0,1	0,5	0,6	0,4
Cyklicky očištěné saldo	% HDP	-3,5	-2,4	-3,1	0,3	-1,3	-0,7	0,8	1,0	0,3	-0,1
Jednorázové a jiné přechodné operace ¹⁾	% HDP	0,1	-0,1	-1,9	-0,1	-0,5	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,0
Strukturální saldo	% HDP	-3,5	-2,3	-1,1	0,4	-0,8	-0,6	0,9	1,0	0,4	-0,1
Fiskální úsilí ²⁾	p. b.	0,6	1,2	1,2	1,5	-1,2	0,2	1,5	0,1	-0,7	-0,5
Úroky	% HDP	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,1	0,9	0,7	0,8	0,8
Primární saldo	% HDP	-2,9	-1,4	-2,5	0,1	-0,8	0,5	1,6	2,3	1,7	1,1
Primární cyklicky očištěné saldo	% HDP	-2,2	-1,1	-1,6	1,6	0,0	0,4	1,7	1,8	1,0	0,6
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	37,4	39,8	44,5	44,9	42,2	40,0	36,8	34,7	32,7	31,5
	mld. Kč	1 480	1 606	1 805	1 840	1 819	1 836	1 755	1 750	1 735	1 763
Změna dluhové kvóty	p. b.	3,8	2,5	4,6	0,4	-2,7	-2,2	-3,1	-2,1	-2,0	-1,2

¹⁾ Jednorázové a přechodné operace představují taková opatření, která mají pouze dočasný dopad do rozpočtů sektoru vládních institucí. Vedle přechodného vlivu na fiskální pozici je pro tyto operace mnohdy charakteristická neopakovanost a rovněž fakt, že často vyplývají z událostí mimo přímou kontrolu vlády.

²⁾ Meziroční změna strukturálního salda.

Zdroj: ČSÚ. Výpočty MF ČR.

JEDNORÁZOVÉ A PŘECHODNÉ OPERACE - CHARAKTERISTIKY

1. dočasnost – opatření má pouze časově omezenou délku trvání,
2. neopakovatelnost – omezená frekvence či pravděpodobnost výskytu opatření, přičemž častější opakování opatření téhož charakteru značí strukturální povahu,
3. přechodnost – opatření po konci své platnosti nevede k trvalé změně výše příjmů nebo výdajů, ale k návratu na autonomní úroveň.

JEDNORÁZOVÉ A PŘECHODNÉ OPERACE - VYKAZOVÁNÍ

1. symetričnost – opatření může zlepšovat nebo zhoršovat saldo,
 2. významnost – vliv na příjmy či výdaje je vyšší než 0,05 % HDP během doby působení opatření,
 3. aktuální metodika – opatření je vyjádřeno v aktuální metodice evropského systému národních a regionálních účtů používané Českým statistickým úřadem.
- Seznam pro Českou republiku:
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2018/metodika-odvozeni-vydajovych-ramcu-statn-31536>

FISKÁLNÍ IMPULS

- Snaha o zachycení skutečného dopadu do ekonomiky

Tabulka 3.9: Fiskální úsilí a fiskální impuls

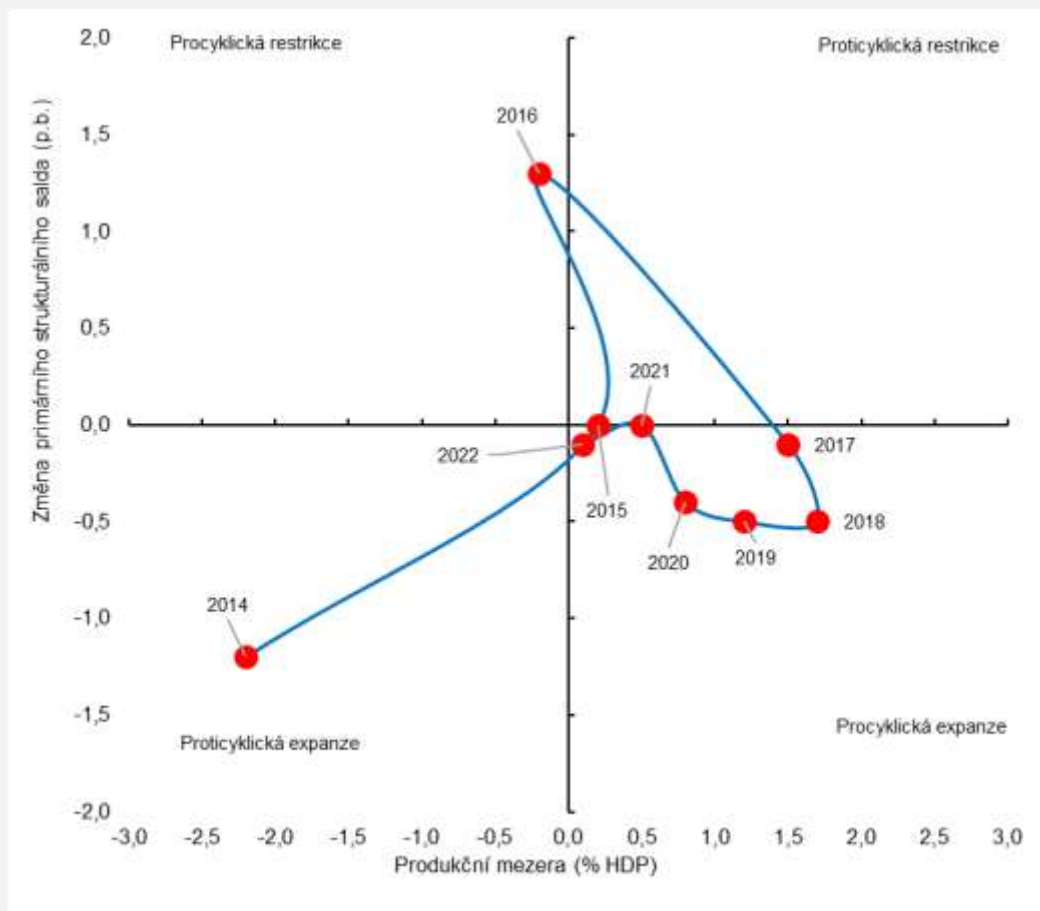
(v procentních bodech)

	2017	2018	2019	2020	2021
Fiskální úsilí s opačným znaménkem (výdaje – příjmy)	-0,1	-0,1	0,6	0,1	0,0
Rozdíl fiskálního úsilí a input impulsu	-0,3	-0,1	0,0	0,0	0,0
Rozdíl v příjmech	-0,1	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
Příjmy z fondů EU	-0,1	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
Spotřební daně z obnovitelných zdroje energie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rozdíl ve výdajích	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Očištěné úrokové platby	-0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
Odvody do rozpočtu EU	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Dotace na obnovitelné zdroje energie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fiskální impuls - input přístup	0,2	0,0	0,6	0,1	0,1

Pozn.: Východiskem pro výpočet fiskálního impulsu je meziroční změna strukturálního salda s opačným znaménkem, která je upravena o: úrokové platby, příjmy z fondů EU a finančních mechanismů, odvody do rozpočtu EU a daně a dotace vztahující se k obnovitelným zdrojům energie (viz také Box 1). Další očištění impulsu o aktivaci vědy a výzkumu a platby za státní pojištění jsou bez vlivu na saldo, ovšem v důsledku různých multiplikátorů mohou ovlivňovat výpočet output impulsu. Bližší MF ČR (2015).

Zdroj: MF ČR.

ANALÝZA STABILIZAČNÍ FUNKCE

Zdroj: UNRR (2019)

2. PRAVIDLA FISKÁLNÍ POLITIKY

- Pravidlo fiskální politiky:
„... dlouhodobé omezení fiskální politiky, obvykle definované ve smyslu nějakého indikátoru souhrnného fiskálního chování. Pravidla podle uvážení pokrývají sumární fiskální indikátor, jako vládní rozpočtový deficit, výpůjčky, dluh nebo hlavní komponenty z vyjmenovaných – často vyjádřené jako numerický strop nebo cíl v proporci k hrubému domácímu produktu.“

(Kopits, Symansky, 1998, s. 2)

- Udržitelnost veřejných financí:
„...taková kombinace rozpočtového deficitu a dluhu, která zabezpečuje, že dluh neroste bez omezení“

(European Commission, 2003, s. 244)

PŘÍNOSY FISKÁLNÍCH PRAVIDEL

- rámec pro politické činitele,
- omezení vlivu politického cyklu,
- ukotvení fiskální disciplíny,
- stabilizace fiskálních veličin,
- omezení „jízdy zdarma“ v měnových uniích,
- zvýšení důvěryhodnosti v danou ekonomiku.

NEVÝHODY FISKÁLNÍCH PRAVIDEL

- nabourává tradiční funkce fiskální politiky – omezení role politiků,
- růst byrokratické náročnosti,
- mohou vyvolávat nepřímé náklady v podobě „kreativního“ účetnictví,
- snížení flexibility diskreční fiskální politiky,

TYPY FISKÁLNÍCH PRAVIDEL

- Dluhové pravidlo – určitá hodnota dluhu jako limit,
- Saldové pravidlo – cíl nebo limit pro saldo (celkové, případně strukturální),
- Výdajové pravidlo – limit pro růst výdajů,
- Příjmové pravidlo – cíl pro velikost příjmů, závazek na stabilizaci.

PROTOKOL Č. 20, O POSTUPU PŘI NADMĚRNÉM SCHODKU

- připojený ke Smlouvě o založení Evropského společenství,
- kvantifikuje stropy:
 - **3 %** plánovaného nebo skutečného deficitu veřejného sektoru k HDP v tržních cenách a
 - **60 %** jmenovité hodnoty konsolidovaného veřejného dluhu na konci období k HDP v tržních cenách;
- Pozn.: používá se metodika ESA 2010:
 - veřejným sektorem se rozumí **sektor vládních institucí**,
 - deficitem **čisté výpůjčky** včetně úroků ze swapových operací,
 - veřejným dluhem **závazky sektoru vládních institucí** vyplývající z emise oběživa (v ČR ne), přijatých vkladů, vydaných úvěrových cenných papírů jiných než účasti a přijatých půjček;

REFORMA EVROPSKÝCH FISKÁLNÍCH PRAVIDEL

- „Six pack“ and „Two pack“ – 2011 až 2013.
- Zpřísnění monitorování jednotlivých členských států.
- Větší váha na MTO + výdajové pravidlo.
- Fiskální kompakt.

PREVENTIVNÍ SLOŽKA

- Stanovení střednědobého rozpočtového cíle – MTO - maximálně - 1 % HDP.
- Růst upravených reálných výdajů sektoru vládních institucí má být v souladu s průměrným růstem potenciálního produktu.
- Reálné upravené výdaje = výdaje sektoru vládních institucí očištěné o hrubou tvorbu fixního kapitálu, volatilitu investic, úrokové výdaje, transfery z EU v rámci běžné mezinárodní spolupráce a investiční dotace, dávky v nezaměstnanosti a diskreční příjmová opatření.
- Dohled – předkládání Konvergenčního programu, který obsahuje:
 - střednědobý rozpočtový cíl,
 - postup, jak ho dosáhnout,
 - analýzu scénářů (dopady změn v hlavních příslušných ekonomických předpokladech na fiskální situaci),
 - základem pro výpočty jsou nejpravděpodobnější makrofiskální scénáře (nebo scénáře, které jsou ještě obezřetnější).

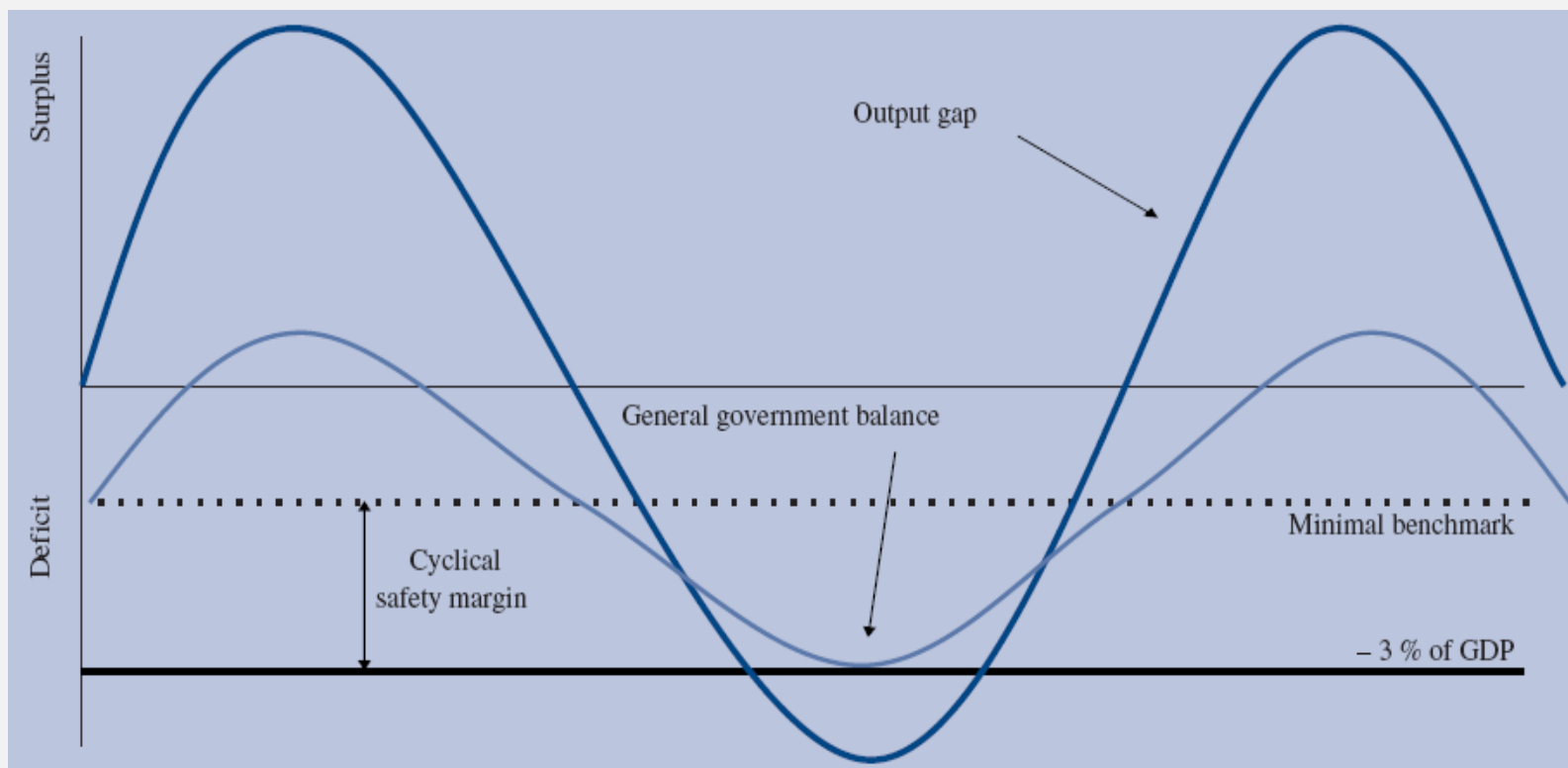
STŘEDNĚDOBÝ CÍL

- stanoven diferencovaně pro jednotlivé země
 - v intervalu mezi -1 % HDP a vyrovnaným nebo přebytkovým stavem strukturální bilance sektoru vládních institucí, po odečtení jednorázových a dočasných opatření;
 - umožňuje stanovit bezpečné rozpětí s ohledem na krátkodobý 3% limit (vychází z minulosti),
 - zabezpečuje rychlejší postup směrem k udržitelným veřejným financím,
 - dovoluje vytvořit prostor pro diskreci a
 - alespoň částečně deficitně financovat veřejné investice;

STŘEDNĚDOBÝ CÍL – ZPŮSOB STANOVENÍ

- MTO^{MB} (*minimum benchmark*) - plní funkci „opatrnostního polštáře“ = má zaručit, že cyklické výkyvy ekonomiky nepovedou k překročení limitu 3 % (viz následující graf).
- $MTO^{Euro,ERM2}$ se vztahuje se na státy eurozóny a v ERM2 a na signatáře fiskálního paktu. Pro státy eurozóny a ERM2 je roven -1 % HDP. Pro signatáře fiskálního paktu je roven -0,5 % HDP. Avšak pokud je jejich zadlužení výrazně nižší než 60 % HDP a rizika pro dlouhodobou udržitelnost veřejných financí jsou nízká, povoluje se uvolněnější limit -1 % HDP.

ILUSTRACE CYKLICKÝCH VÝKYVŮ ROZPOČTOVÉ BILANCE A DETERMINACE „BEZPEČNÉHO ROZPĚTÍ“

MTO^{MB} PRO ČLENSKÉ STÁTY EU

Table A2.1: Minimum benchmark results: current vs new methodology

Country	Minimum benchmark for 2019 (current methodology)	Minimum benchmark for 2020 (new methodology)
BE	-1.4	-1.5
BG	-1.9	-1.3
CZ	-1.5	-1.5
DK	-0.9	-1.3
DE	-1.3	-1.5
EE	-0.8	-0.7
IE	-1.0	-1.2
EL	-2.0	-0.7
ES	-1.0	-0.8
FR	-1.0	-1.4
HR	-1.1	-1.2
IT	-0.8	-1.4
CY	-0.8	-0.8
LV	-1.6	-0.9
LT	-1.3	-0.9
LU	-1.2	-1.3
HU	-1.1	-1.5
MT	-1.5	-1.5
NL	-0.8	-1.5
AT	-1.5	-1.5
PL	-0.8	-1.4
PT	-1.0	-1.3
RO	-1.5	-1.2
SI	-0.9	-1.1
SK	-1.5	-1.4
FI	-0.5	-1.0
SE	-0.8	-1.4
UK	-0.8	-1.4
<i>EU average</i>	<i>-1.2</i>	<i>-1.2</i>

STŘEDNĚDOBÝ CÍL – ZPŮSOB STANOVENÍ

- MTO^{ILD} (*implicit liabilities and debt*) analyzuje na udržitelnost, tj. aby v dlouhém horizontu nedošlo k překročení 60 % podílu veřejného dluhu na HDP.
- $MTO^{ILD} = Balance_{debt\ stabilising\ (60\ \% \ of\ GDP)} + \alpha * Ageing\ costs + Effort_{debt-reduction}$
- První člen rovnice se počítá jako součin koeficientu - 0,6 a předpovězeného průměrného nominálního růstu do 2060. Druhý člen je rozpočtové přizpůsobení nutné pro pokrytí části ($\alpha = 33\ %$, pevně dáno) předpovězeného růstu nákladů stárnutí (ukazatel S2). Třetí člen odráží snahu o snížení dluhu u států se zadlužením přes 60 % HDP.
- **Použije se ta nejprísnější hodnota.**

MTO V EU

Table A2.2: Updated minimum MTOs and current MTOs ⁽¹²⁾

Country	Current minimum MTO 2017-2019	New minimum MTO 2020-2022	Binding factor*	Current MTO set for 2019**	Applicability of the Fiscal Compact***
BE	-0.50	0.00	ILD	0.00	Yes
BG	-2.25	-1.25	ILD	-1.00	Yes
CZ	-1.50	-0.75	ILD	-1.00	No
DK	-1.00	-1.00	EA-ERM2	-0.50	Yes
DE	-0.50	-1.00	ILD	-0.50	Yes
EE	-1.00	-0.75	MB	-0.50	Yes
IE	-0.50	-1.00	EA-ERM2	-0.50	Yes
EL****	na	0.25	ILD	na	Yes
ES	-1.00	-1.00	MB	0.00	Yes
FR	-1.00	-1.00	EA-ERM2	-0.40	Yes
HR	-1.75	-1.25	MB	-1.75	No
IT	-0.50	0.50	ILD	0.00	Yes
CY	-1.00	-1.00	ILD	0.00	Yes
LV	-1.00	-1.00	MB	-1.00	Yes
LT	-1.00	-1.00	MB	-1.00	Yes
LU	-1.00	0.50	ILD	-0.50	Yes
HU	-1.50	-1.00	ILD	-1.50	No
MT	-0.50	-1.00	ILD	0.00	Yes
NL	-1.00	-1.00	EA-ERM2	-0.50	Yes
AT	-0.75	-0.75	ILD	-0.50	Yes
PL	-1.25	-1.50	MB	-1.00	No
PT	0.25	0.00	ILD	0.25	Yes
RO	-1.75	-1.25	MB	-1.00	Yes
SI	0.25	-0.25	ILD	0.25	Yes
SK	-1.00	-1.00	EA-ERM2	-0.50	Yes
FI	-1.00	-1.00	MB	-0.50	Yes
SE	-1.25	-1.50	MB	-1.00	No
UK	-0.75	-0.50	ILD	-0.75	No

* Binding factor refers to the component that gives rise to the most demanding value for the minimum MTO (ILD = lower bound taking into account implicit liabilities and debt; EA-ERM2 = lower bound for euro area or ERM2 Member States; MB = Minimum Benchmark).

** Are highlighted in bold cases where the current MTO is lower than the new minimum MTO.

*** Contracting parties that are bound by the Fiscal Compact. They are subject to more stringent MTO-related requirements than the one envisaged in the SGP. A limit of -0.5% of GDP is required except for Member States with debt significantly below 60% of GDP and where risks in terms of long-term sustainability of public finances are low, in which case a limit of -1.0% is possible.

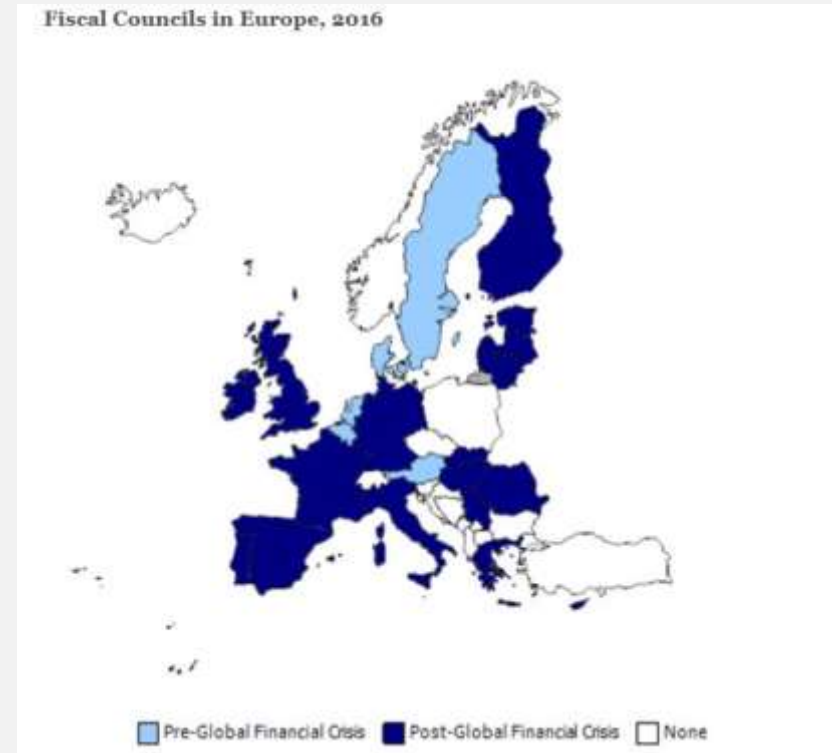
**** MTO to be set for the first time after the economic adjustment programme.

FISKÁLNÍ PAKT – BŘEZEN 2012

- Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii.
- Povinnost zavést do právního řádu – ideální v podobě ústavního zákona - pravidlo vyrovnaného rozpočtu (tzv. „zlaté pravidlo“).
- To se považuje za dodržené, pokud roční strukturální saldo veřejných financí odpovídá střednědobému cíli pro danou zemi ve smyslu revidovaného Paktu o stabilitě a růstu, s tím, že spodní limit strukturálního schodku činí 0,5 % hrubého domácího produktu v tržních cenách.
- Je-li veřejný dluh nižší než 60 % HDP, je tento limit stanoven ve výši 1 % HDP).
- Pokud nebude pravidlo náležitě uplatňováno, mohou členské státy žalovat ostatní členské státy u Soudního dvora Evropského unie.
- Finanční pomoc z evropského mechanismu stability bude poskytována pouze členským státům, které podepsaly Fiskální pakt.

3. FISKÁLNÍ A ROZPOČTOVÉ RADY V EVROPĚ

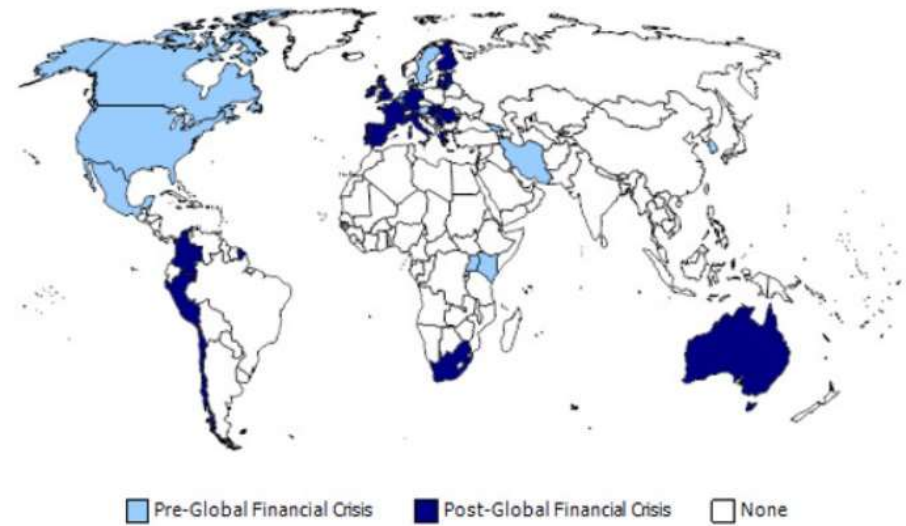
- První rozpočtové rady na světě: Belgie (1936), Nizozemsko (1945), Dánsko (1962), Rakousko (1970)
- V reakci na globální ekonomickou krizi 2008 zavádí EU přísnější pravidla → snaha předejít nadměrnému zadlužování členských států → rady vznikají v dalších státech. Česko je téměř poslední.
- Směrnice Rady 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států
- Existují ve všech zemích EU vyjma Polska

FISKÁLNÍ A ROZPOČTOVÉ RADY VE SVĚTĚ

- Nejde jen o evropskou záležitost
- Spojené státy americké mají vlastní fiskální radu od roku 1974.
- Podobné instituce působí i v Kanadě, Jižní Koreji, Austrálii, Mexiku a řadě dalších zemí světa

Fiscal Councils Around the World, 2016

PRAVOMOCI A MANDÁT ROZPOČTOVÝCH RAD

- Mohou být zcela nezávislé (ČR), přidružené k parlamentu, přidružené k centrální bance, či mít jinou formu (např. Německo – kombinace zástupců federální vlády a jednotlivých států).
- Většinou mají jen poradní roli a žádné nebo malé pravomoci
- Ve většině zemí je hlavním cílem dbát na dlouhodobou udržitelnost rozpočtové politiky
- V některých státech (včetně ČR) fiskální instituce kontrolují, zda se předkládané rozpočty neodchylují od rozpočtových pravidel
- Někde se mohou podílet také na fiskálních či makroekonomických prognózách – ČR Výbor pro rozpočtové prognózy

POROVNÁNÍ ROZPOČTOVÝCH RAD VE SVĚTĚ

Země	Jméno instituce	Počet zaměstnanců	Roční rozpočet (v mld. EUR)	Počet zpráv, které musí každoročně ze zákona vydávat	Analyza dlouhodobé fiskální udržitelnosti	Role v makroekonomických nebo fiskálních prognózách	Role při sledování dodržování fiskálních pravidel	Přímá podpora zákonodárce při analýze rozpočtu	Role ve vyhodnocování nákladovosti politik	Role ve vyhodnocování nákladovosti volebních programů	Může instituce poskytnout normativní doporučení	Účast vedoucích zaměstnanců na zasedání parlamentu
Austrálie	Parliamentary Budget Office (PBO)	40	4,3	1	●	○	○	●	●	●	○	●
Rakousko	Fiscal Advisory Council (FISK)	6	N	1	●	■	●	○	○	○	●	●
	Parliamentary Budget Office (PBO)	8	0,9	0	●	○	○	●	●	○	●	●
Belgie	High Council of Finance (HRF/CSF)	14	N	3	●	○	●	○	○	○	●	○
Kanada	Parliamentary Budget Office (PBO)	27,4	3,3	0	●	□	○	●	●	●	○	●
	Financial Accountability Office of Ontario (FAO-ON)	17	1,7	1	●	□	○	●	●	○	○	●
Česká republika	Czech Fiscal Council (CFC)	8*	0,815	2	●	■	●	○	○	○	●	●
Dánsko	Danish Economic Council	30	3,6	2	●	□	●	○	○	○	●	●
Estonsko	Fiscal Council of Estonia	1,5	0,07	4	○	○	●	○	○	○	○	●

● = Ano, ○ = Ne, ◐ = částečně, ■ = Hodnotí pouze předpovědi, □ = Připravuje alternativní předpovědi

Zdroj: Výroční zpráva ÚNRR za rok 2018

4. ZÁKON Č. 23/2017, O PRAVIDLECH ROZPOČTOVÉ ODPOVĚDNOSTI

- Veřejné instituce:
 - dbají o zdravé a udržitelné veřejné finance, přičemž vhodně podporují hospodářský a společenský rozvoj, zaměstnanost a mezigenerační soudržnost,
 - dodržují při výkonu své činnosti pravidla transparentnosti, účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti nakládání s veřejnými financemi,
 - dbají o takový vývoj dluhu sektoru veřejných institucí, který nenarušuje dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí.
- Sektor veřejných institucí = sektor vládních institucí dle ESA.

STANOVENÍ CELKOVÝCH VÝDAJŮ SEKTORU VEŘEJNÝCH INSTITUCÍ

- celkové výdaje sektoru veřejných institucí = součet částek nejvýše 1 % prognózovaného nominálního hrubého domácího produktu a prognózovaných celkových konsolidovaných příjmů sektoru veřejných institucí upravených o vliv hospodářského cyklu a o vliv jednorázových a přechodných operací,
- částka celkových výdajů sektoru veřejných institucí se snižuje o jednu třetinu výše nápravné složky, která v daném roce překračuje 2 % nominálního hrubého domácího produktu za předchozí rozpočtový rok.

MOŽNOST NAVÝŠENÍ CELKOVÝCH VÝDAJŮ

- výdaje vzniklé na základě zhoršování bezpečnostní situace státu spojené s vládou vyhlášenými mimořádnými opatřeními ke zvýšení jeho obranyschopnosti, na základě nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu,
- úhrn výdajů spojených s odstraňováním následků živelních pohrom a výdajů sektoru veřejných institucí vyplývajících z plnění mezinárodních smluv a jiných mezinárodních závazků České republiky, pokud by podle prognózy ministerstva přesáhl 3 % nominálního hrubého domácího produktu,
- dodatečné výdaje související s prognózovaným významným zhoršením ekonomického vývoje, pokud ministerstvo předpovídá v daném roce čtvrtletní meziroční pokles hrubého domácího produktu očištěného o cenové vlivy o nejméně 3 %.

NÁPRAVNÁ SLOŽKA

- slouží k úpravě odchylky skutečného výsledku hospodaření sektoru veřejných institucí od výsledku předpokládaného,
- Nápravná složka v roce t = nápravná složka v roce $t-1$ + saldo výdajů (předpokládané \times skutečné) v roce $t-1$ – část složky uplatněné při stanovení velikosti veřejných výdajů v roce t

PRAVIDLO STRUKTURÁLNÍHO DEFICITU – ODVOZENÍ (MF ČR, 2018)

Tabulka 1.1: Odvození celkových výdajů sektoru vládních institucí

(v mld. Kč)

		2019	2020	2021
Predikce příjmů sektoru vládních institucí (§ 10 odst. 1)	(1)	2 270,9	2 364,4	2 463,8
Vliv hospodářského cyklu (§ 10 odst. 1)	(2)	49,4	48,4	46,3
Vliv jednorázových a přechodných opatření (§ 10 odst. 1 a 2)	(3)	0,0	0,0	0,0
Upravené příjmy sektoru vládních institucí	(4) = (1) - (2) - (3)	2 221,5	2 316,0	2 417,5
Snížení nápravné složky překračující 2 % nominálního HDP (§ 10 odst. 3) *	(5)	-	-	-
Možnost navýšení výdajů o ustanovení § 10 odst. 4 **	(6)	0,0	0,0	0,0
Predikce nominálního HDP	(7)	5 596,1	5 839,9	6 093,6
1 % nominálního HDP (§ 10 odst. 1)	(8) = (7) / 100	56,0	58,4	60,9
Přechodná ustanovení (§ 34 odst. 2) ***	(9) = (8) * 0,25 (pouze v 2019)	14,0	-	-
Celkové výdaje sektoru vládních institucí	(10) = (4) - (5) + (6) + (8) + (9)	2 291,4	2 374,4	2 478,4

Pozn.: *) Snížení nápravné složky, a tedy i celkových výdajů, se za roky 2019–2021 neuplatní v souladu s § 34 odst. 4 zákona č. 23/2017 Sb.

***) Navýšení výdajů podle § 10 odst. 4 není v horizontu Strategie predikováno.

***) Pro rok 2019 je možné dle § 34 odst. 2 zvýšit celkové výdaje sektoru vládních institucí až o 0,25 % HDP.

Zdroj: Výpočty a predikce MF ČR.

PRAVIDLO STRUKTURÁLNÍHO DEFICITU – ODVOZENÍ (MF ČR, 2018)

Tabulka 1.4: Odvození výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů pro roky 2019 až 2021

(v mld. Kč)

		2019	2020	2021
Příjmy sektoru vládních institucí upravené o vliv hosp. cyklu a jednorázová opatření	(1)	2 221,5	2 316,0	2 417,5
Celkové výdaje sektoru vládních institucí (odvozené podle pravidla)	(2)	2 291,4	2 374,4	2 478,4
Strukturální salda ostatních složek sektoru vládních institucí	(3)	36,2	29,6	24,0
Strukturální saldo státního rozpočtu a státních fondů	(4) = (1) - (2) - (3)	-106,1	-88,0	-84,9
Cyklická složka státního rozpočtu a státních fondů	(5)	34,8	34,1	32,6
Jednorázová a jiná přechodná opatření státního rozpočtu a státních fondů	(6)	0,0	0,0	0,0
Celkové aktuální saldo státního rozpočtu a státních fondů	(7) = (4) + (5) + (6)	-71,4	-54,0	-52,3
Úprava aktuálního salda státního rozpočtu a státních fondů na saldo hotovostní	(8)	-15,0	-12,5	-14,4
Celkové hotovostní příjmy státního rozpočtu a státních fondů (včetně EU/FM)	(9)	1 409,5	1 466,6	1 512,3
Výdaje státního rozpočtu a státních fondů (včetně EU/FM)	(10) = (9) - (7) - (8)	1 495,9	1 533,1	1 579,0
Výdajový rámec státního rozpočtu a státních fondů (včetně EU/FM, zaokrouhleno)	(11) = zaokr. (10)	1 496,0	1 533,0	1 579,0

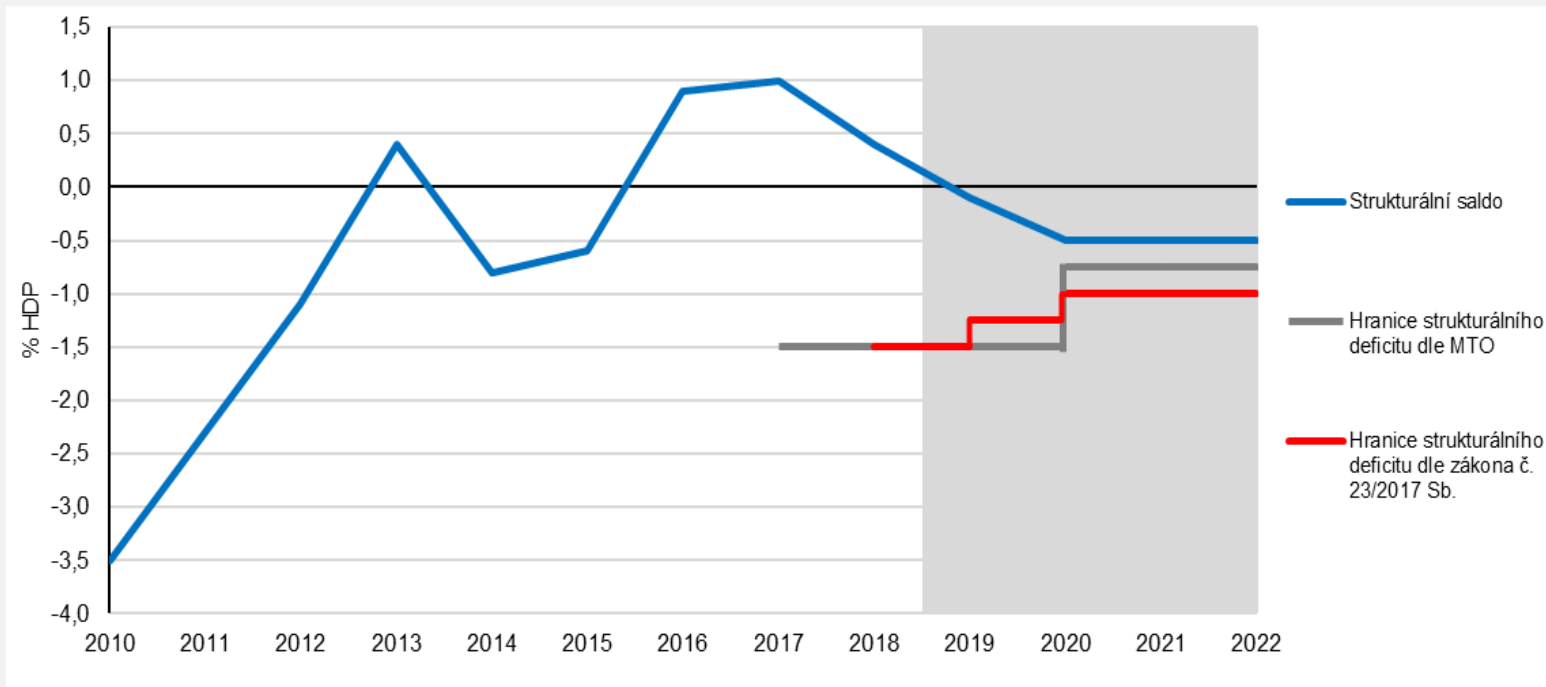
Pozn.: EU/FM = příjmy z rozpočtu Evropské unie a z finančních mechanismů.

Zdroj: Výpočty a predikce MF ČR.

DLUHOVÁ BRZDA

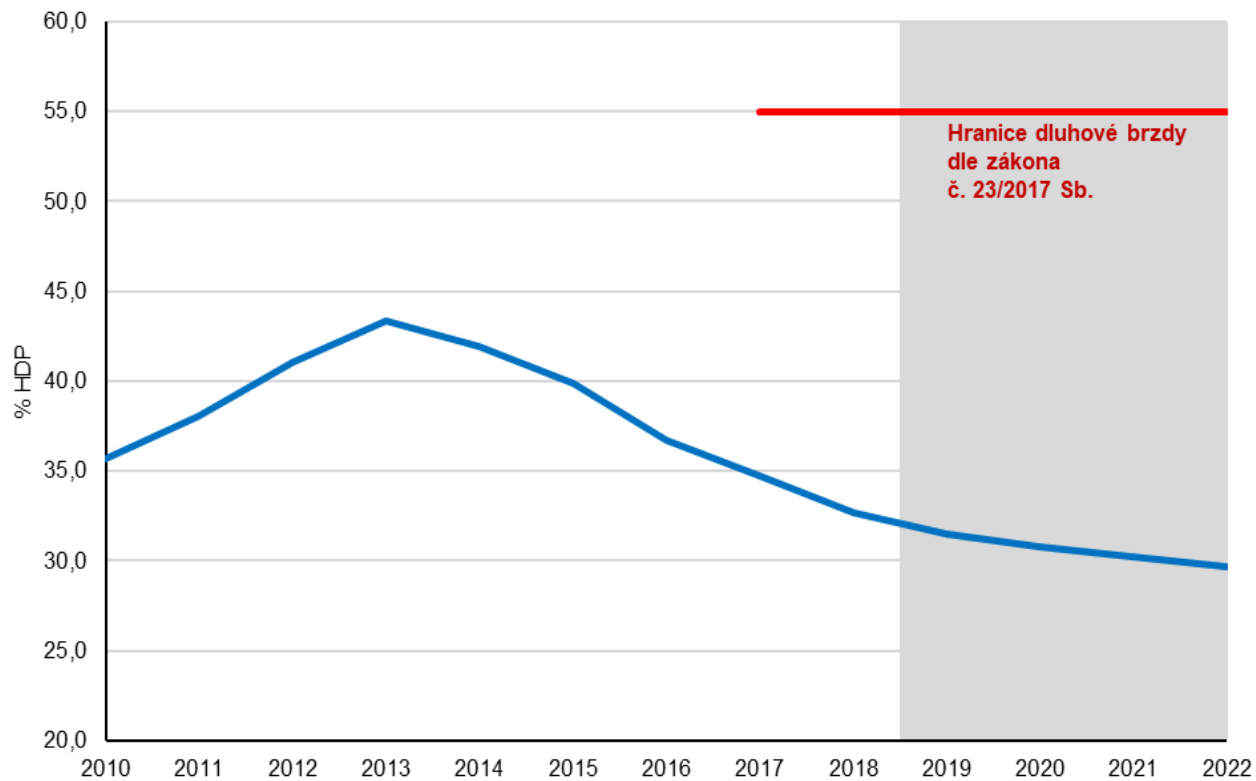
- 55 % HDP
- Pokud tuto hodnotu převýší, pak (výběr):
 - vláda schválí a předloží Poslanecké sněmovně návrh a střednědobý výhled státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů, které vedou k dlouhodobě udržitelnému stavu veřejných financí;
 - vláda předloží Poslanecké sněmovně návrhy vyrovnaných rozpočtů zdravotních pojišťoven;
 - územní samosprávný celek schválí svůj rozpočet na následující rok jako vyrovnaný nebo přebytkový;
 - ostatní veřejné instituce, nesmí po období, v němž výše dluhu činí nejméně 55 % hrubého domácího produktu, zřizovat nové závazky ze smluv, s výjimkou závazků týkajících se projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie nebo závazků nezbytných k plnění rozhodnutí soudu nebo orgánu státní moci, vedoucí k navýšení dluhu sektoru veřejných institucí na dobu delší než jeden kalendářní rok.

AKTUÁLNÍ SITUACE A STŘEDNĚDOBÝ VÝHLED – STRUKTURÁLNÍ SALDO

Zdroj: UNRR (2019)

AKTUÁLNÍ SITUACE A STŘEDNĚDOBÝ VÝHLED – DLUH SEKTORU VEŘEJNÝCH INSTITUCÍ

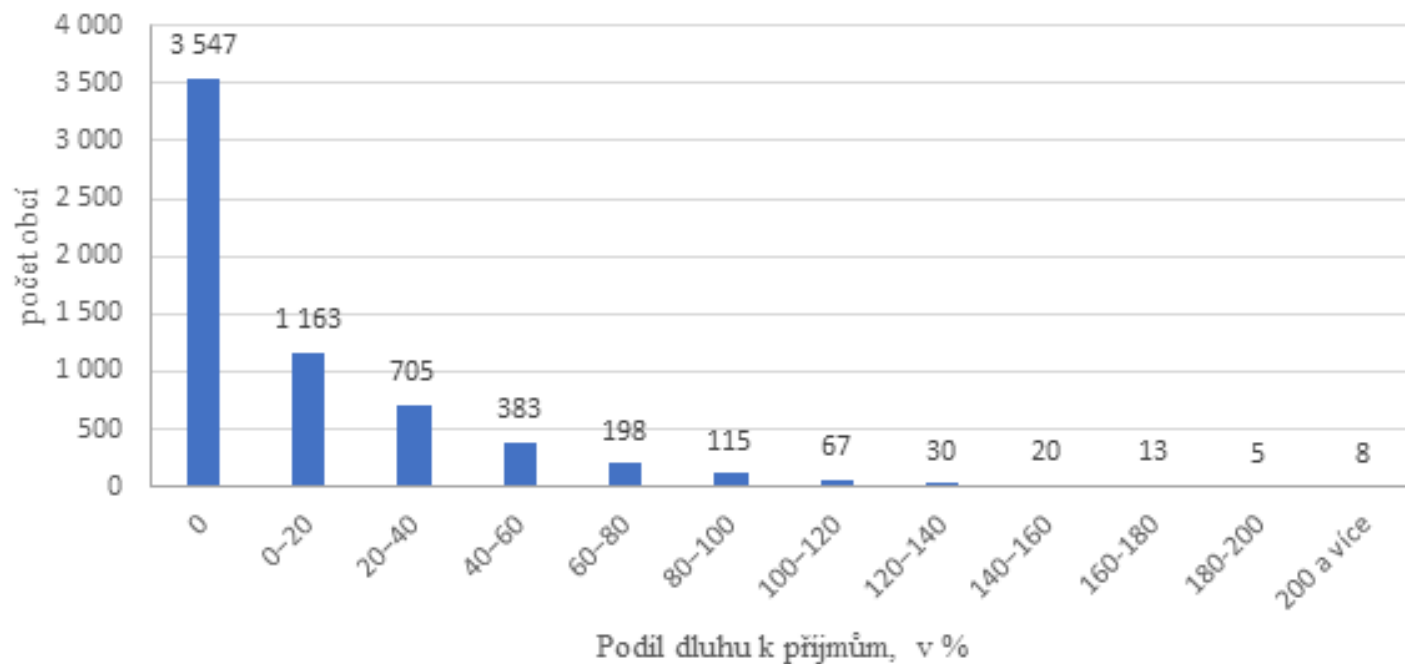

Zdroj: UNRR (2019)

PRAVIDLO PRO ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÝ CELEK

- výše dluhu nemá překročit 60 % průměru jeho příjmů za poslední 4 rozpočtové roky,
- pokud překročí, musí jej v následujícím kalendářním roce snížit nejméně o 5 % z rozdílu mezi výší svého dluhu a 60 % průměru svých příjmů za poslední 4 rozpočtové roky,
- pokud nesníží, dojde k pozastavení převodu jeho podílu na výnosu daní.

POČTY OBCÍ V INTERVALECH DLE PROCENTNÍ VÝŠE UKAZATELE PRAVIDLA ROZPOČTOVÉ ODPOVĚDNOSTI, ROK 2017

Zdroj: autor

- Celková výše dluhu obcí v roce 2017 činila 63,1 mld. Kč. Souhrnná částka dluhu obcí převyšující limit 60 % průměru příjmů dosáhla výše 3,2 mld. Kč.

DALŠÍ INSTITUCE

- Výbor pro rozpočtové prognózy
 - posuzuje makroekonomické a fiskální prognózy sektoru veřejných institucí,
 - 5 členů, jmenuje vláda na návrh Rady
- Národní rozpočtová rada
 - hodnotí plnění číselných fiskálních pravidel,
 - zjišťuje výši dluhu a vyhláší ji stejným způsobem,
 - sleduje vývoj hospodaření sektoru veřejných institucí,
 - vypracovává a předkládá Poslanecké sněmovně zprávu o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí,
 - vypracovává stanovisko k výpočtu hodnoty nápravné složky.
 - 3 členové, schvaluje Poslanecká sněmovna na návrh vlády, Senátu a ČNB.

MODELOVÁNÍ DLOUHODOBÉ UDRŽITELNOSTI VEŘEJNÝCH FINANČÍ

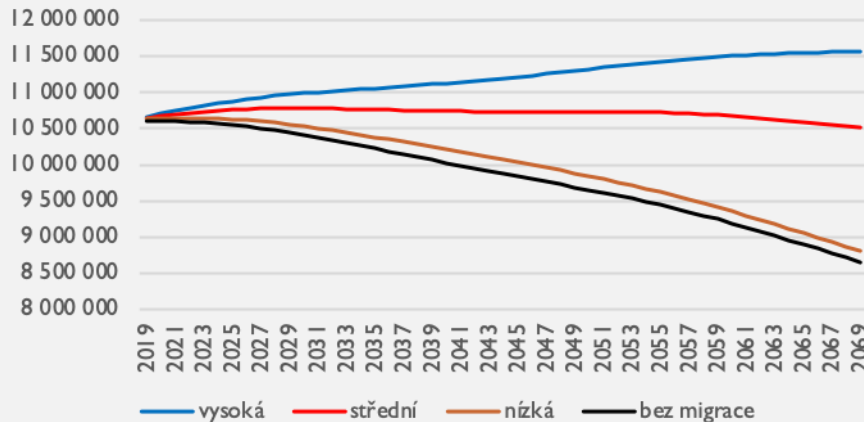
- Test současnosti pomocí hypotetického pohledu do budoucna.
- Nejedná se o klasickou prognózu, ale o projekci za předpokladu „no policy change“.
- Cílem je ukázat, jestli bude nutné provádět změny (zvyšování daní, snižování soc. transferů a rozsahu veřejných služeb); pokud ano, tak nejpozději kdy a v jakém rozsahu
- Cílem není strašit, ale upozornit na slabá místa, která by mohla vyústit v závažnou nerovnováhu sektoru veřejných institucí
- S oddalováním změn rostou budoucí náklady - míra změny relevantních parametrů bude významná, při jejich průběžné úpravě je možná jejich gradualistická změna

ZPRÁVA O UDRŽITELNOSTI VEŘEJNÝCH FINANCÍ 2019

- Vypracovává Národní rozpočtová rada
- Zpráva je zpracována na základě zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti a je předkládána PSP ČR
- Předmětem je vývoj hospodaření sektoru veřejných institucí v 50ti letém horizontu za předpokladu současného nastavení daňových a výdajových politik (metodologie „no policy change“)
- Důvod pro 50ti letý horizont – srovnatelné s přístupem v zahraničí i Konvergenčním programem MF, speciální důvod v ČR je demografická vlna způsobená vysokou porodností v 70. letech 20. století

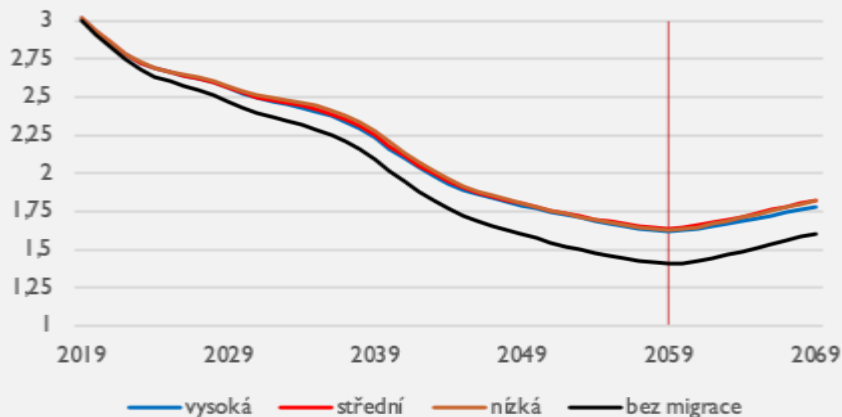
DEMOGRAFICKÁ PROJEKCE

Vývoj počtu obyvatel dle variant demografické projekce

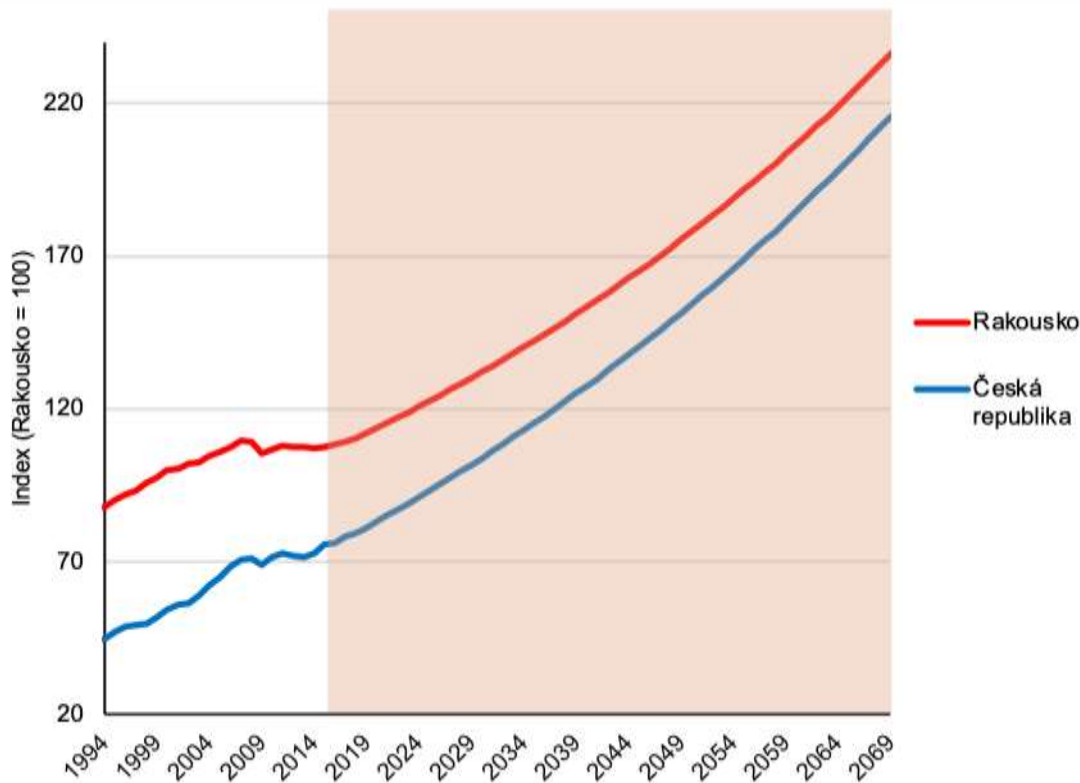
- Nová demografická projekce ČSÚ (listopad 2018)
- Podstatná změna ve struktuře - počet osob 65+ vzroste o 57 % a jejich podíl na populaci vzroste z 19 % na 30 %
- Prodlouží se i naděje dožití - o 8,7 let u mužů a 6,9 let u žen

Počet osob ve věku 21-64 let na 1 osobu ve věkové skupině 65+

MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ

- Česká ekonomika se bude nadále přibližovat vyspělým zemím
- Předpokládá se, že konvergovat bude i podíl mezd na HDP – růst reálných mezd proto bude dlouhodobě vyšší než růst HDP na pracovníka

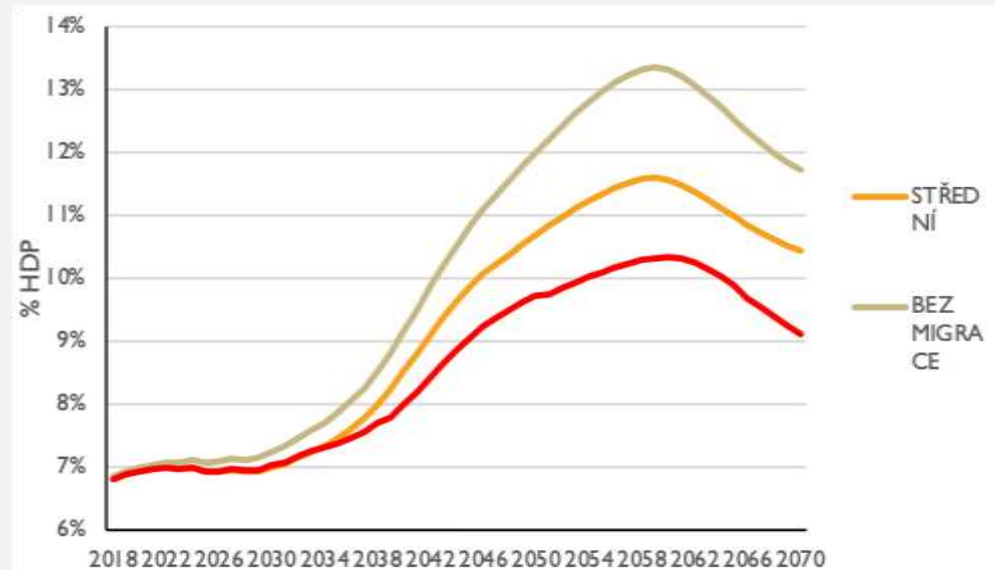
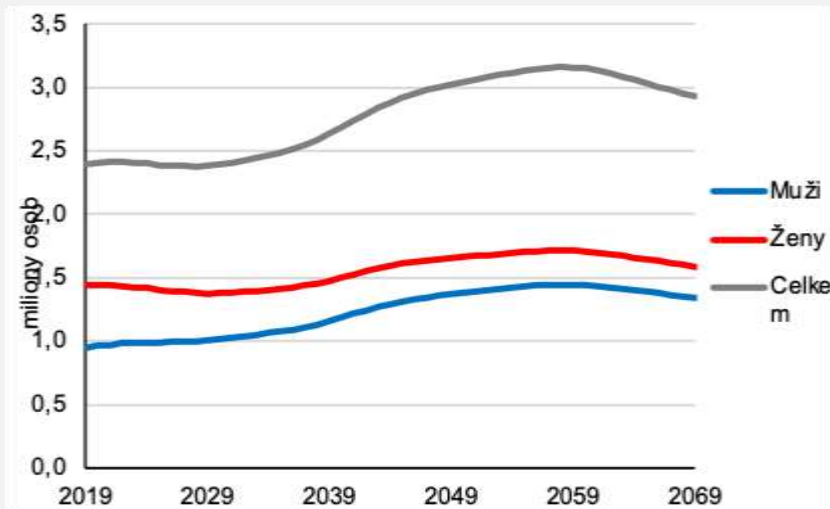

Veličina	Průměrné tempo růstu 2019 - 2069
HDP na obyvatele	1,8 %
HDP celkem	1,8 %
Průměrná reálná mzda	2,1 %

Zdroj: NRR

VÝDAJE DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU

- Zvyšování důchodového věku až do roku 2030 na úroveň 65 let
- Počet starobních důchodců bude kulminovat kolem roku 2059 (zhruba o třetinu více než dnes) a ve stejném období bude kulminovat i podíl výdajů na starobní důchody na HDP
- Zpracován i scénář s důchodovým věkem svázaným s očekávanou dobou dožití

Zdroj: Výpočty NRR

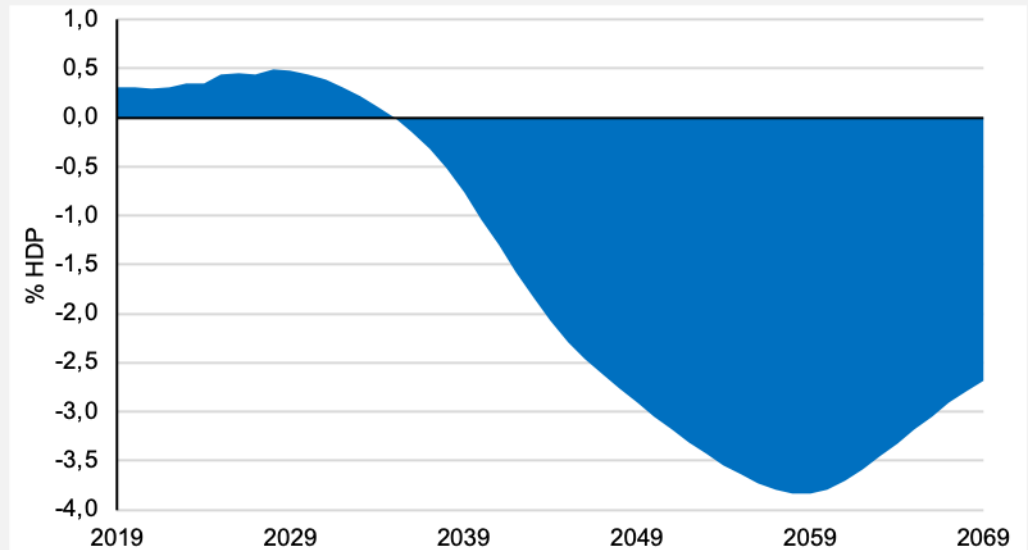
SALDO DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU

- Příjmy systému se mírně zvýší díky růstu podílu mezd na HDP
- Objem invalidních a pozůstalostních důchodů se zvýší mírně
- Až do roku 2030 bude systém přibližně v rovnováze, poté prohlubování deficitu až do roku 2059

Příjmy a výdaje na důchodový systém v % HDP

	2020	2040	2060	2069
Starobní důchody	7,1	8,7	11,7	10,6
Důchody celkem	8,4	10,2	13,2	12,1
Příjmy	8,7	9,1	9,4	9,5
Saldo	0,3	-1,0	-3,8	-2,7

Zdroj: Výpočty NRR

Zdroj: Výpočty NRR

ZDRAVOTNICTVÍ

- Předmětem jsou pouze výdaje hrazené veřejným zdravotním pojištěním
- Projekce ovlivněna demografií
- System bude ke konci období přibližně v rovnováze, ale výrazně vzroste počet tzv. státních pojištěnců
- Růst výdajů z veřejného zdravotního pojištění z 5,4 % HDP na 6,6 % HDP

Další výdaje

- Ze sociálních dávek bude měnící se demografií ovlivněn nejvíce příspěvek na péči – jeho poměr k HDP vzroste více než na dvojnásobek
- **Růst výdajů** (jako % HDP) očekáváme zejména u výdajů na obranu (+0,6 % HDP), výdaje na školství (+1,0 % HDP) výdaje na zaměstnance sektoru veřejných institucí (+0,5 % HDP), výdaje na dlouhodobou péči (+0,5 % HDP) a platby do EU (+0,1 % HDP)
- **Pokles** očekáváme u veřejných investic (-0,3 % HDP)

PŘÍJMY SEKTORU VEŘEJNÝCH INSTITUCÍ

- Změna struktury a objemu příjmů bude ovlivněna rychlejším růstem mezd než HDP
- Vzroste váha příspěvků na sociální zabezpečení a váha DPFO
- Klesne váha daně z příjmů právnických osob
- Váha ostatních daní a příjmů zůstane přibližně stabilní

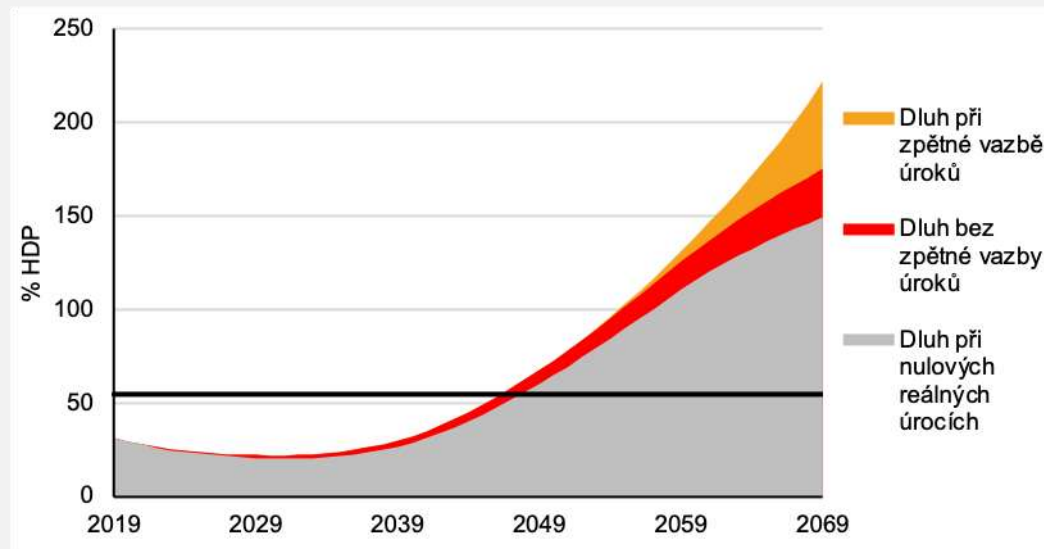
		2020	2040	2060	2069
Daně z příjmů FO	↑	4,6	4,8	5,0	5,0
Daně z příjmů PO	↓	3,3	2,8	2,5	2,5
Příspěvky na sociální zabezpečení	↑↑	16,0	16,9	17,6	17,7
Příjmy celkem	↗	41,2	41,8	42,4	42,4

Zdroj: Výpočty NRR

SALDO A DLUH SEKTORU VEŘEJNÝCH INSTITUCÍ

- Primární saldo (tj. bez zahrnutí úroků) bude podle projekce až do roku 2028 kladné
- Rychlé zhoršení salda po roce 2030 povede k růstu dluhu a k dosažení hranice 55 % HDP (tzv. dluhové brzdy) by došlo kolem roku 2047
- Prolomení dluhové brzdy by také vedlo ke zvyšování úrokové míry a nákladů na obsluhu dluhu, což by dluh dále prohlubovalo

v % HDP	2020	2040	2060	2069
Roční saldo celkem	0,7	-3,3	-12,5	-19,5

Zdroje: Výpočty NRR + autor

SALDO A DLUH SEKTORU VEŘEJNÝCH INSTITUCÍ II

- Cílem zprávy je ukázat, v jakých oblastech bude nutné provádět změny (nastavení daní, soc. transferů a rozsahu veřejných služeb); nejpozději kdy a v jakém rozsahu
- Mezera udržitelnosti veřejných financí = o kolik procent by muselo být primární saldo lepší od roku 2019 do roku 2069, aby v roce 2069 dluh nepřesáhl 55 % HDP?

2,79

- Pokud budou opatření oddalována až do okamžiku prolomení zákonného limitu pro strukturální deficit (v roce 2032), zvýší se mezera udržitelnosti na

3,51

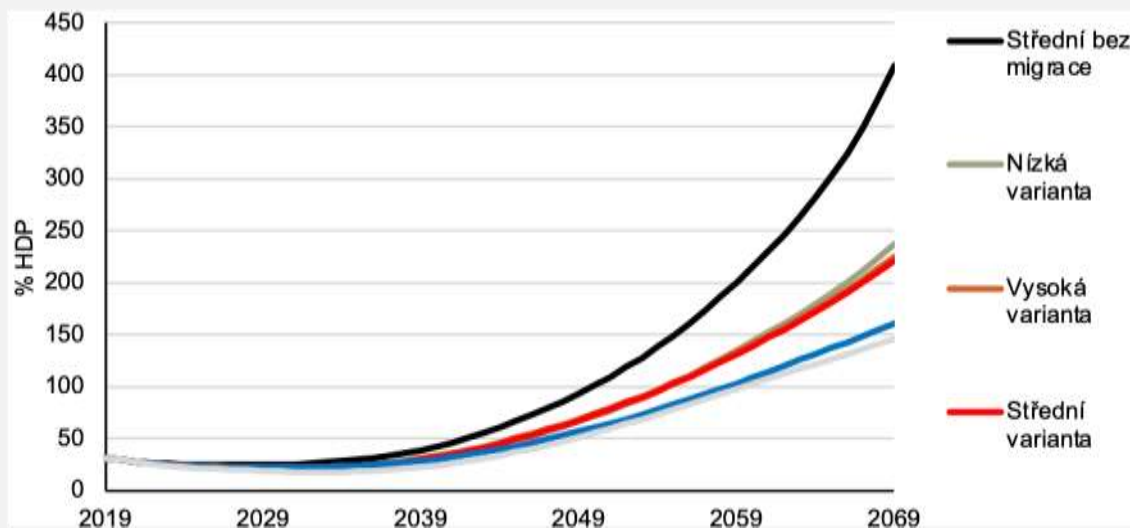
- Pokud budou opatření odkládána až do okamžiku dosažení limitu dluhové brzdy (55 % HDP, zhruba v roce 2047), zvýší se mezera udržitelnosti na

5,36

- S oddalováním změn rostou budoucí náklady - míra změny relevantních parametrů bude významná; při jejich průběžné úpravě je možná jejich gradualistická změna, která je šetrnější vůči ekonomickým subjektům a mezigeneračně spravedlivější

ALTERNATIVNÍ SCÉNÁŘE

- Scénář s důchodovým věkem svázaným s očekávanou dobou dožití – po roce 2034 postupné prodlužování důchodového věku (snížení dluhu asi o 60 p.b., což představuje 1/3 z projektovaného nárůstu dluhu, po roce 2050 úspora více než 1 % HDP)
- Různé varianty demografické projekce jsou obdobné, výjimku tvoří střední varianta bez migrace
- Zrychlení růstu produktivity (+1 p.b. ročně, průměr v ČR 1995-2018 byl 2,3 %) by pozitivně působilo na udržitelnost VF, avšak i tento velmi optimistický scénář by problém řešil z cca 1/3

Zdroj: ČSÚ a výpočty NRR

UKAZATELE CHARAKTERIZUJÍCÍ UDRŽITELNOST

- Ukazatele s1, s2 – přesně definované metodikami EK, jsou mezinárodně srovnatelné, ale neintuitivní (publikované též MF ČR)
- Ukazatel mezery udržitelnosti – obdobný výše zmíněným, ale upravený pro náš časový horizont a naši dluhovou brzdu
- Ukazatel dluh/HDP – nejlépe srozumitelný, vzhledem ke stanovení dluhové brzdy nelze opominout, navíc ilustruje rozsah budoucích výdajů, které nejsou kryty očekávanými daňovými příjmy
- Jsou možné (a jsou občas používány) i jiné ukazatele (např. kolik by musel být věk odchodu do důchodu aby, systém byl udržitelný), ale mohou vyznít ještě více alarmisticky

Zdroj: autor

Ukazatel	% HDP
S1 (EK 2019)	-2,9
S2 (EK 2019)	4,1
Mezera udržitelnosti (NRR 2018)	2,86

Zdroj: EK Fiscal Sustainability Report 2018, výpočty NRR

Indikátor S1 kvantifikuje, o kolik procent HDP je nutno od daného roku zlepšit primární strukturální saldo po určitou dobu, aby dluh sektoru veřejných institucí v roce 2030 činil 60 % HDP.

Indikátor S2 vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno trvale zlepšit primární strukturální saldo, aby dluh sektoru veřejných institucí zůstal stabilní v nekonečném časovém horizontu.

Země	Délka projekce	Současný dluh (v % HDP)	Projektovaná výše dluhu (v % HDP)
Slovensko	50 let	51,8	131
Spojené státy (federální dluh)	30 let	78,0	152
Finsko	40 let	59,5	180
Česká republika	50 let	33,0	228
Velká Británie	50 let	86,7	282
Slovinsko	50 let	72,8	300

Zdroj: Fiskální rady jednotlivých zemí, autor

OTÁZKY A ÚKOLY K ZAMYŠLENÍ

- Identifikujte slabá místa současné podoby Paktu stability a růstu a navrhněte jeho možnou reformu.
- Jakým způsobem je možné politiky motivovat k dodržování fiskální disciplíny?
- Analyzujte výhody a nevýhody zákona o vyrovnaném rozpočtu.

LITERATURA

- European Commission (2018): Public Finances in EMU – 2017. European Commission 2018; dostupné z https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/report-public-finances-emu-2017_en
- Kopits, G., Symansky, S. (1998): Fiscal Policy Rules. Washington, IMF 1998, Occasional paper No. 162.
- MF ČR (2018): Konvergenční program České republiky – duben 2018, Ministerstvo financí ČR 2018, dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/konvergenčni-program>
- Prušvic, D. (2007): Pravidla fiskální politiky. Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze 2007, 105 s. Doktorská disertační práce.
- Smlouva o založení evropského společenství.